Proeve in strategie

gedichten door
Wanda Koopman

Brusse n.v. Rotterdam

23 Mei 1934

Tim,

toen ik verleden je portret zag in de N.R.Ct. en over de Homerusvertalingen las vond ik het zoo jammer dat we nooit meer iets van elkaar merken. Je weet misschien niet eens dat ik in Rotterdam woon, cursussen geef, vertaalwerk doe en zoo meer. Sonja heeft een boekje met verzen uitgegegeven verleden jaar, dat stuur ik je met verzoek om haar eens te schrijven wat je ervan denkt. Zonder natuurlijk erbij te vermelden dat ik je dat gevraagd heb. Ze zal dat zeker prettig vinden. We ruimden hier in Haarlem (waar ik tijdelijk het huishouden doe voor mijn broer Paul, die uit Indië is met verlof) allemaal kisten met boeken op en in een envelop zaten die brief van jou, die je haar eens geschreven hebt, toen ze geen les meer wou hebben en een van Kees Boeke bij dezelfde gelegenheid en een van Apie toen hij niet op haar jaardag mocht zijn in Zwitserland. Een merkwaardige combinatie.
Sonja is lid van de C.P.H., actief en strijdlustig. Had je dat van haar gedacht? Ze heeft herhaalde malen in de gevangenis gezeten in Rotterdam omdat ze geschilderd of geplakt had met de verkiezingen, ze schrijft discussie-artikelen en revolutionair proza dat natuurlijk nergens geplaatst wordt. Ze is getrouwd en ze krijgt een kind. Haar adres is Achtergracht 45 Amsterdam. De dochter van Wiessing is dezelfde kant opgegaan, ook lid van de C.P.H., actief in de partij. Arnolf zit in Delft, 3e jaars student, lid van de senaat en van allerlei besturen maar niettegenstaande deze ongunstig lijkende bijzonderheden is hij erg lief en veratandig. Lief is een gek moederachtig woord, hij zou het niet moeten zien. En hij is een hoofd groter dan Apie dus het hoort er ook heelemaal niet bij. Maar ik ben blij met hem en ik heb erge verwachtingen van hem. Sonja is begaafder maar zoo onevenwichtig en moeilijk voor zichzelf en anderen. Zij lijkt op Apie in veel opzichten, vooral in haar verhouding tot anderen en daarom voel ik me natuurlijk meer thuis met Arnolf.
Laat je es wat hooren of Leida? Ik kom nooit meer in het Gooi, ik heb de laatste jaren eigenlijk nooit meer tijd voor mezelf. Ik heb zooveel tijd verknoeid vroeger met dat buitenwonen, dat moet ik inhalen zooveel mogelijk. En dan is het finantieel ook erg moeilijk, vertalen verdien je niet veel mee en met lessen zooals ik geef, ook niet. Die man van Sonja verdient niks, hij is op zee, heet Jansen Schoonhoven, maar zij noemt zich Jansen voor het gemak.
Het ergste is als je geen boeken meer kan koopen, dat is een ramp. Want de boeken die ik hebben wil zijn meestal niet in bibliotheken.
Nou Tim, dag hoor, de groeten en schrijf eens wat.

Jansdr. 65
Haarlem

Ina

Proeve in strategie

1079
D63

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
0749 8691

49/861

Proeve in strategie

Wanda Koopman

W. L. & J. Brusse n.v. Rotterdam 1933

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

HERFST IN AMSTERDAM

Zoo eenzaam, menig nacht
dat zij hun schaduw klemmen aan hun borst
en kouden steen — het grauw graniet
van groote huizen, nat van regen

In de nacht
zwerven wij als vuile honden door de straten
verlaten
als de laatste mensch op aarde

Wanneer wij op hoeken en stille pleinen de uren afwachten —
als een vloek haakt zich ons beeld
in de gedachten
van hen die haastig voorbijgaan

De grachten —
zij leiden niet naar het graf
zooals sommigen meenden:
het zijn voren die ik trok
door de onbegrijpelijke stad
En *ik* riep de stormwind op
en gaarde de wolken
om in groen bliksemlicht
menschen te vinden

Echo's
van onze onregelmatige tred
roepen schrikbeelden op
in 't brein van den slapende:
glinsterende oogen
boven zwarte lijn van de lippen — kloof in witte gezichten

En met een schreeuw voelt hij wrekende handen
geklemd om zijn keel

Nog in de stilte —
klinken gedempt aan zijn oor
onze verwenschingen

VASTER dan een rots aan de aarde
onverbrekelijk verbonden
zit de vrouw aan de rand van het leven
en wacht —
Een rots ver in zee waar de nevel
den einder wegvaagde
en brekers den voet aanvreten
Hoog boven het lage land
waar alleen schaduw een steun is
in eenzamen strijd tegen de goden
— ook de bliksem wint van het hooge ijzer
vrijen doortocht
en bindt aan den hemel de aarde —
waar alleen schaduw zich vastklampt
en afpast de dorre gronden — onvruchtbare mijlen
Troostelooze aanblik van woestenijen
van zee, van land

LAUS SANGUINIS

Bloed, dreigende macht in mijn aadren
Sombere meester
Mijn leven was pand voor mijn moeder, de stille
In je knokige vingers —
Bloed je hebt me verraden vanaf mijn geboort
Moet ik als een hofnar je daden bezingen?

Je kwam uit het Noorden
De donkere bosschen van Schotland plantten hun schaduw
Diep in je golfslag
En met de wolven wierp jij je, bergmensch
Op de bewoners van 't laagland.
In nachten van gierende storm, als heksen en reuzen
Hun sabbath vierden
Hokte je zwijgend onder de rottende balken —
Witte gezichten bij lamplicht geel van turfwalm.
Tegen de Noren vocht je, de strijdbijldragers
En uit de bosschen verdreef je met zwartgehamerde zwaarden
De blonde reuzen.

Wel sloten laaghangende wolken je af
Van de zachtere aarde
En achter de branding zag je geen vlakte van zee —

Tot je de bergen verliet om in het laagland
Te paren met bloed van de boeren.
Je drong in de vette grond — in je ontkiemde het graan
En zakte de zware mestdamp, en trager
Verloor je de jaren.

Geen wijde verten van land, glans van zeeën
Legden zich in je oogen —
Licht van de pampa's, steppezon
— Lichtere wijn in de bekers
Goot zich nooit uit in de golven.
Je kroop op de aarde als larven die het leven probeeren.

Stroom, stroom al naar gelang van je snelheid
Bepaal je de gang van de dagen.
Ontzaglik pendulum dat de tijd meet
Op de draaiende aarde.
Wij zijn aan je strijdkar gebonden
Die ons sleept langs de wegen —
Maar God in den hemel benijdt je je kracht
Monarch van het leven!

HERINNERING

Wanneer een vlieger, hooger dan de wolken
Eenzaam door het luchtruim zweeft
Ziet hij niets dan grauwe deining, ondoor-
Dringbaar weeke massa, nevelkolken
Wijkend, keerend, waar het licht in breekt:

Zòò drijft herinnering voor uw oogen.

Wanneer een zwemmer in de greep raakt van poliepen
Poogt hij eerst zich los te trappen. Tot hun
Armen hooger glijden en de zee hem
Bergt, en de worsteling in de diepte
Van het zwarte water uitschokt:

Zòò sloegen uwe hopelooze handen de nevel.

EEN GEZICHT

Een strand na den vloed biedt de schotel
van je gezicht —
in schuivende vlakten van zand
ligt brakwater
ondiepe poelen : je oogen
als water van de zee op het strand
na een vloed —

Soms zoo origineel!
En soms zoo volslo vernuft!

OOGEN

Achter het glas van je oogen
Ligt stil de vreemde lust
Van visschen in een aquarium

O eeuwige vloek die rust
Op het wisselende water

VERTWIJFELING

Ik heb het koudvuur van mijn klasse in mijn aderen
De kille hartstocht om het teeken van mijn vingers
Te planten in het grauwe kleivlak van hun wereld

De burgers, de parasieten. Hun bleeke larf-gezichten
Duiken om mij op, de romp is lang verdwenen —
Maar oogen, doffe weerschijn van benauwde ruimte

Walmend kaarslicht in een dood-geboren morgen,
Boven slap-hangende monden, vormelooze,
En de losse stengels van hun halzen,

Bedreigen nu mijn zolder. Al het ongezonde
Vleesch zweeft als lijken met de golven zweven.

En voor dezen moet ik spreken?

AAN EEN VIJAND

Huichelen is u inhaerent.
U hebt u zóo het spel met tranen aangewend
Dat zelfs uw treuren groot wordt
En uw rijmen ernst.

Waar anderen lachen om hun eigen tranen
In het voorbije leed
Moet deze ziel zich eindeloos in tranen baden
Omdat de zon zijn dichterzweer aanvreet.

KOORTS

Trillen kan ons lichaam

in een koude stroom die stort
uit verborgen hitte
in een koude angst die uit het hoofd
het bloed verdrijft
en hamert in de leege ruimte

— Andere wezens kennen niet de beving van planeten
en de spanning van het aardvuur
in eigen leden —

Christus! zieke honden zijn nog beter!
Natte doeken
die men achteloos in een hoek geworpen heeft
en schudt
en weer gebruikt
zóo nemen wij ons lijf
zóo leven wij ons leven

Menschen maakten deze woorden: broze vaten
zijn ons lichaam

DUINWANDELING met H.

Weet je dat je oogen glanzen
mooier dan de goudglans op dit mos
warmer dan de gulden blijheid
van de sterren in zijn vacht —

Weet je dat je zachte haren
lichter rusten dan de schaduw onder deze struiken
vogelvlerken die langs wijde verten scheren —
donker zeewier dat de diepste grotten sluiert —

En je handen namen van het duinzand
deze witte onschuld
namen van het duinzand haar bekoring
witte streeling witte streeling
in een eindelijke rust

AARDE

Aardsche vormen
aardsche droomen
al uw lijnen
al uw leven
is mijn lied gewijd!

Volle schotel
maakt ons dronken:
diepverborgen
in een koele schemer
ligt de morgen

Strakgespannen ronde bogen
stalen cirkels
kruisen op en onder:
veraf blinken
horizonnen

Op het trotsche altaar
dat de hemelschachten bouwden
hooggeheven
stralend voetstuk:
rijzen fier de dagen

Licht gevangen
zevend, zwevend
in het duister
teedere armen
houden het omkneld:

avond is gevallen
doodstil drijft de wasem —
En geen opening
kan de koepel van mijn nacht doorboren

APOLOGIE VOOR EEN ANDER

Zijn leven kronkelde zich langs duistere wegen
Onder een lichtelooze hemel meest
Meest in een grauwe vlakte
En bij elke nieuwe bocht stond jij
Die hij ontvluchten wou.

Bij elke nieuwe bocht teekende zich zwart je beeld af
(Een uil klaagd' in de stilte en de nacht-
Wind streek langs zijn gezicht)
— Op aarde zijn twee onveranderlijke dingen, klonk zijn
— Jij en ik, hoorde je hem smeeken. schreeuwen

Bij elke nieuwe bocht stond onbeweeglijk je gestalte
Donker gezicht waar geen gezicht was
Strenge vrouwe die hem rechtsprak
In de rechte vouwen van je mantel bleef je
Nog de eenige geliefde.

Bij elke nieuwe bocht stond jij te wachten
Als Pompeï
Dat symbool werd
Op haar laatste dagen wachtte —
Tot den eindstrijd.

En bij elke nieuwe bocht boog een schim zich dreigend naar hem
Die hem sneller voortjoeg langs de paden over
Tot zijn voeten hem begaven —
Maar je somber hoofd zag over zeeën
Weg en horizonten.

Multipare' — kon je hem vergeven
Dat zijn weg zich zoomde aan je voeten
Jij die de goden hooger troonden
Dan menschenzonden
Maar met dezen dood eeuwig verdoemden?

JUDAS VOOR ZIJN DOOD

Elk oogenblik dat blijft
Elk oogenblik dat wijkt
Elk oogenblik dat komen zal
Doet over hoofd en handen stroomen al
De vloed van zelfhaat

En evenals die zatgevreten vlieg
Van krengenvleesch komt hier
Om met zijn klamme schuifelvoeten
Bloed en zweet te zoeken
Drink ik mijn doodsverraad

Ja, uit het klam verleden
Zal ik een schoone toekomst smeden —
Zal mij dit gif bewaren
't Leven lengen op deez' aarde?
O bittere remedie

En 't trage druppelen van de gele olie
Op mijn handen — in mijn oogen
Brengt de waanzin langzaam
Langzaam nader
Brengt een dreunen in mijn ooren

Jezus heb erbarmen
Laat de druppels dieper vallen
Laat het gif zich scherper, wreeder
Door de wimpers wringen
En het hart vermoorden

VERRAAD

Doulos
doulomenoi
hoe schoon klinken deze woorden
bijna een liefkoozing

bijna een liefkoozing
na honger van zweepen
die met een vreemden lust
de ziel van een vrouw ontrust

(Maar ook als het zachte verraad
van den beul
die zich dronken de plek bezint
waar zijn zweep viel
weemoedig de broosheid gedenkt
des menschen vergankelijkheid
wanneer hij de kloppende adem besloten ziet
waar het glanzend been door het vel schijnt)

die 't lichaam scheurt
en toch — in de oogen blijft
donker smachtend
dankbaarheid

nog aan uw voeten, meester!
Zie, als gij uw arm bedwingt
drukt zich wellustig de weeke massa
vast aan uw knie

Dit is de daad
die door de eeuwen
uw naam van honden brandmerkt'

dit is de naam
u door mannen gegeven:
honden die handen likt —
aan verachting prijsgegeven
in dood'lijkste vernedering verworven

(Gij waart zulk' trouwe makkers
buiten de omheining
eeuwige schande zoo ge nu gehoor geeft
aan des meesters commando)

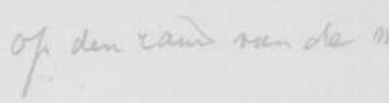

MET DE WOLVEN ZINGEN

Elke stap vreet in de koude sneeuw
waar zij hun holen lieten
om op de vlakte
het maanfeest te vieren
De wereld biedt niets
dan zijn groote leegte
gevreesd door de nieuwe
sidderende dieren
die nog hun vachten drukken
tegen de moeder aarde
En angst boort in de zachte lijven
boort in de lendenen
tot zij het hart bereikt
Zij die geen angst nog kenden
zullen zich hier bevrachten
met dezen last
ook waar zij dicht bij elkander
samenkruipen
en wachten —
Tot de wreede kom kaatsend licht
zich uitgiet in paarse schaduw
en de blinde maan een bres slaat
in de harten
Dan rijst uit de wildernis
een stroom van klanken —
Zie, het is mogelijk
met deze te zingen

STROFEN

I

mijn stem
komt van een verre plaats
mijn stem rijst in de stilte
o weg die uit de roerloosheid van mijn gemoed
naar duisternissen voerde

en ver
en onbereikbaar is het land
dat mij verbande
o woord dat troosten wil en troosten kàn
drink mijn ellende

II

wereld
in deze uw opperste glorie
boog zich een marteling
kromde een menschetend monster
diep in uw golven
sterren vielen in wilde vlucht
en de rand van de lucht
overhuifde het licht
van uw zonnen

eenzaamheid
heilige moeder van schemering
moeder van nachten
toèn lieten uw armen mij los
lieten uw handen mij wachten
waar bleef het vlakke strand
ongerept plein van de tijd?
in de stervende eeuwigheid
van de branding

III

moeder
woord dat zoet
zoeter dan al licht en duisternis
zoet als het hart van de wereld is
wie brengt mij uw gloed?

zie
als het waaiend vuur
van de storm die ontstaat
in het hemelhuis slaat
breekt dit uur

DRONKEN SCHILDER

Een wereld blijft openstaan
Waar de menschen zijn uitgegaan
scheur in de nacht leege nacht
Kan je niet lachen?

Man, sterke man, met twee pooten
vast op de grond:
in dit stinkende hol met witte gezichten
kan je niet lachen?

Lach, tot de glazen
springen, lach tot de aarde
rolt, lach godverdomme
als je het leven iets waard is

L'homme qui rit aura toujours le dernier mot
— ook in het oog van den dood

Wat is het jammer zulk een Talent
te zien verloren gaan door geestelijke
Zelfbevlekking!!

DE VORIGEN

Ik zag vandaag een doodkist waardig weggedragen,
waardig uit den hoop verwijderd, als een dood insect
begraven. Samenleving — veestapel van menschen.

Wat blijft er over, dan als clown
hun god te parodieeren, als pias
te balanceeren op het danskoord van hun ernst —

Zij weten wat zij doen, hun staatsievoeren
is geen schijn; hoe zouden zij het overleven
zooals wij, blind en bedrogen te zijn?

ALCOOF

Een woord wordt grover achter gordijnen van de daad
alsof een licht verwaast — maar grooter, machtiger
in deze kamer straalt, waar ik verborgen zit
achter de gordijnen van de daad.

GESPREK

Mijn menschenmin, mijn schoonheidszin —
— Wat zat er in?
— Ik hield van elk ding
Dat zonder mij kon leven —
— Dat wees de tijd!
Al wat ik wilde, deed of zag
— Je onbestendigheid?
Zal ik wijden aan dit werk
Opdat het blijve
— Hoe kwam je zoo bereid!
Mijn kracht is groot, mijn handen sterk
— Je hart is klein
Geen haven zal me ontvangen
Van nu tot aan mijn dood
— Die is voorbij

AAN DEN GOD VAN DE SCHOONHEID

Geef mij wat mij toekomt, heer
mijn handen baren nood —
De aarde stapelt in uw schoot
al hare schatten van weleer

Uw knieën zijn hoog opgelaën
met druiven van een Pindarus
de vruchten van een Icarus —
al wat de kunst gebaard

Uw vingers rijkberingd
spelen met cithersnaren
sprenkelen wijn die Eros haalt
in liefdeflonkering

En om uw hoog lofwaardig hoofd
met bei uw handen hingt
gij liederen die een knaap u zingt —
Waarom ben ik beroofd?

Niets anders kan ik bieden dan
te arme woorden —
en nog heb ik de beste van
mijn schat gekoren

'k Weet dat gij mijn vers verarmd, berooid
niet al te graag aanvaarden zult —
geen munt heb ik gevonden ooit
die meer was dan verguld

PORTRET

Oogen als de kleine zwarte bijen van Athene
Spotziek jongenshart
En een wereld van verteedering
Zonbeschenen gouden weide
Als hij lacht

Mond als een gehavend stukje doek
Bij 't naderen van den grauwen morgen dikwijls
Scheefgeplakt
Als in een futuristisch schilderij
Van Picasso

Zachte haren — fijne zwarte zijde
Uit Japan
Tenger lichaam, kleine handen
Die de jaren wijzer maakten
Dan ik soms wenschen kon

O! als je eens niet per-se oneenvoudig en buitenissig wou zijn! Sonja!

Simplex Veri Sigillum

AFSCHEID

Ik wil nog eenmaal gaan langs d'oude wegen,
van vertrouwde dingen afscheid nemen
nu het einde nadert, nu mijn vermolmde wereld
splijten moet
als rottend hout van omgekapte boomen

Ik wil voor 't laatst de schemering nooden
in mijn gedacht' — grijze vlagen schoonheid
die in leegte dringen
tusschen 't waaien van de eeuwen
Opium
wondere bekoring
van de zinnen

En mocht dit zwart uw streeling niet verlangen?
Niet kon ik leven boven zoo een afgrond
afgrond bodemlooze koker die Jules Verne zag
naar het middelpunt der aarde

Een teeken, heer, heb ik gebeden
een teeken dat wij leven
Gij zondt de schemering

Gij zondt het mes — de zoete scherpte
die den nacht snijdt, als het willoos gladde staal
in zee glijdt

Nu is de tijd gekomen dat het verre licht verglijden
dat de oude wereld
scheuren moet, als 't grauwe zeil-
doek van vergane schepen

HET NIEUW GEZICHT

Een nieuw gezicht
legt zich over de oude vormen in mijn hart

wereld die ik dacht voor immer ingegrift —
katheder van
Madame Tussaud, of:
Georg Grosz graveert in glas
en snijdt zijn vingers wond in haat
te groot — tot onder 't transparant de lach-
spiegel van mijn hart —

zóo lagen in gebroken lijnen
heel de moedelooze wereld van de jonge, leege grijnzen
van de oude passagiers
verstard

en over oud-metaal en grijs geraamte van gezonken schip
schuift langzaam nu het nieuw gezicht —
rustige gestalte die een wereld draagt
oogen dien de onrust van een generatie is gevlucht
als spiegeling in water

(men noemt je R u s s i s c h, kameraad)

WIJ LEVEN!

Een vloek! de dreiging van de zwarte dood

Van werelden verdronken en verwaaid
tot stof, waart gij de wreker, vogel
grauw en stom — gier
die op ons wachtte, onze passen telde,
grooter dan het leven viel je schaduw
op elk van onze daden

want gij waart de wreker, noodlot
voor elk mensch, elk wezen dat de koortsdamp inzoog
van die wereld, stervend nog uw minnares.
Een vloek! de goden die zij baarde
misvormde monsters van Egypte, van Azteken
toen zij met u paarden, Dood!

Wij willen leven.
Onze macht blijft leven in gezichten
blij, verlangend, om ons heen,
oogen warm van jeugd, in sterke band van handen
om de aarde, en verbaasde
lach van een volk

Geen plaats voor deze blinde bedelaar
Die schim uit het verleden verschrikt ons niet!

Wij leven, Dood!
In zon die vruchtbaar maakt
en dronken van de wind

O! als ze eens vruchter wordt na deze schoon-waanzinnige roes!

INTROVERT

introvert
introvert als de tak van een boom
in eigen hout ingraaft
gewrongen —
wonde subliem van de stam
opent het rijk van de schimmen
Treedt Binnen — dit is de hel
huis van begeerten ontbrand
als giftig gas boven water

rood schijnsel op glanzende huid
weerschijn van kraters
phosphor aan de kant van de weg
phosphor van oogen
hyaenas
phosphor van rottende planten
ontbinding
en in de kommen van lava
dood water

dit is niet te dragen
adem en bloed zoekt een uitweg
sproeien grond en de nacht
in dampende druppels —
in slierten van kralen
trekt zich mijn leven weg

Zoo knap als Lautreamont!
Maar Baudelaire is veel mooier!

DE WERKPLAATS

Vat
receptieve reageer-
buis, leeg
oorspronkelijk
telkens opnieuw bevat
je duistere mengsels

telkens opnieuw schudt
ongeduldig een
hand droomstof weg in de spoel-
bak: mis-
lukt
experiment

Leem onge-
bruikt op de bodem blijft
liggen, dat
rotsen bindt:
het was te diep om
te duiken

DE BOOM

Bloesems verdroogd
van vlier en linde en berken —
dor zijn de bosschen
die bloeiden

in zomer, zoetgeurend
warm van de
adem van nachten
(Perzië:
maagden in het licht van de maan —
zóo kostbaar weefwerk
uw zilveren sluiers
uw rijkdom verborgen)

Alleen zij die bloeiden
verdorren —
Welke ziekte heeft dan
mijn takken geslagen?

Wel moor!

HET KIND

De schittering van het heelal
Blijft verzilverd bordpapier
Kerstvertoon van hemelgoden
In al den tijd dat jullie niet
Van hen de macht gegrepen hebt,
En de goden afgezet.

Wanneer van den morgen
het blauwe licht al onder de aardbol vandaan komt
in zomer, — vogels nog zwijgen
ga ik door de weide,
en gras groeit tot oerwoud

boven mijn schouders, die trotsch samen
wegen banen
in golven van bloeiende halmen
O morgenlicht, Strijder, rijkdom en glorie
van de beginnende aarde

verover de lucht!
Ook als de pracht van de nacht moet bezwijken
die als een Oostersche tuin glanst
in de coulissen van mijn verbeelding —
bordpapier voor uw aanval

HOMO SAPIENS

Ja, als het wisselend licht
op Indische zijde
kan het bloed van de volken, Mensch,
in u keeren —
vloed van schakeeringen
onberekenbaar

ook nu ge bouwen gaat:
gloed-nieuwe architecten —
en ernstig de schema's ontwerpt
van de toekomstige wereld —
spel van een vrouw, van een kind
verliefd op het leven

(kinderen die krachtiger zijn
dan oude menschen).
Niets is er buiten u
hartstochtelijke speler
niets houdt zich buiten bereik
dan het hazard dat u lokt.

HET EINDE

Het tasten van de nacht —
armoedig, leeg gebaar
dat nooit de dichters kenden
die de Eenzaamheid bezingen —
onverschillig Meester van onterfden
— Durf je nog je recht te laten gelden
Woekeraar?

Wij waren één in bloed
één in de schande van het ongestild verlangen —
en zelfs een zuster hoedt
het zwakker kind uit 't tweede nest —
maar slecht
en wreed heb jij je van je taak gekweten
armzalig goochelaar

Het circus van de nacht
zou ik betreden
als acrobaat van toeren door jou uitgedacht
Dat menigten applaudisseerden
is het niet voldoende —
jij die mij leerde voor zoo'n prijs
mijn ziel te geven?

VOOR EEN VRIEND

Een speelsche geest? als olifanten spelen
in de jungle. Het valt niet mee
te huppelen, dikvoetig, op de weeke grond —
't kost je jaren van je leven, vriend!

Maar groote god hoe admirabel is
de speelsche geest met elephantiasis.

DE JAARDAG

3 × zeven ronde jaren
telt weldra mijn leven
een vrouw ben ik — geremd
in groei
op meer dan een gebied
maat twee-en-veertig:

Schepsel van leerlingsuikerbakker ben je —
O schoone confituren! — niet als de boterbloem
nog minder lijk de orchidee, een bloem.
(Ja, zonder twijfel is het
allermiserabelst — zegt Lautréamont
publiekelijk te weenen.)

VUUR

Vuur
boven houtskool, glimmende oogen
van dwergen, achter een bergwand
verscholen

Vuur
dat danst boven lava —
gelijk een vlam
de top van het pulverend gaas in een gaslamp
wegneemt
verteer jij de korst die je omhoog
hief

Vuur, dat bleef beneden
verteerde
de versche lucht, verteerde
alle warme licht

Jij die dit leest! ik wil dat je het ziet
de blauwe brand
de droge blauwe brand
die vlakten brandt
die in het stof zich wentelt — nimmermeer verheft
de kop —

aan de wegkant
als slangenlijven wegvlucht
voor je tred

Niet vroolijk is zijn gang als het zoo zeer geliefde
schijnsel in de haard —
scherpe vlam van een gasvlam tenslotte voldoende
onzichtbaar
niet vroolijk, nee
niet voor een kind om mee te spelen

Gassen verhit
in aardegewelven
breken tot vuur
eten het vochtige leven
branden het vochtige leven
laten elk levende lichaam
verzengd

BIJ EEN NIEUWEN BUNDEL VAN EEN SCHOTSCH DICHTER

Hij lag in klei gebed. Een jonge leeuw die in zijn moeder's
zijn nagels wet steengroeven
is rijker dan de oom, zei men
die met petroleum vent

of groentenhandelaar — een lucratief bedrijf
voor wie 't verstaat
Maar knaap nog had hij reeds behoefte
om te vluchten met geboefte

(Het viel niet mee. Zijn oogen tranen nog bij de gedachte
hoe hij lachte
toen ze in het hol van samenzweerders
zijn eersten moord verwachtten)

Zie toe hoe hij de bruine rook die in zijn haren kleeft omarmt
voor hij hem overgeeft
O Phariseeëndom! Zijn vuisten schrijnen
van rooffestijnen

Of meent ge dat van aardsche vreugden één hem welgevallig is
als deze vrucht —
de groote blonde vrucht die uit de hand des makers eet
als een mak beest

TOURNESOL

Het gewicht van uw warme vleugels, nacht
Was zwaarder dan gij weten kon
Toen gij mijn hoofd gevangen hieldt
Als een tournesol in weeke bedding van de zon

En zonder licht: tournesol, ook in uw armen, nacht
Al was het u geen spel
En ook geen booze opzet —
Gij zijt te dom om over zulke dingen na te denken

Wij wachten soms zooveel van uwe moederlijke handen
Teveel, naar blijkt —
Maar 't leven reikt
Niet ver genoeg om gansch uw zorgzaamheid te ontwennen

DUO

Waar rivieren groene stilten leggen in de branding
over golven
olie kruipt uit open monden
zijn wij nu verzeild

Schok en tegenschok van golven baren gladde vlakten
Is voor jou het varen
tusschen lucht en water
moeilijk ?

Als een python glijdt om dunne halzen
schuift de stilte
dorre vingers —
maar je moet niet bang zijn

lief, de avond werd door goden ons gegeven —
in een eenzame
mismaakte wereld
zijn wij voor elkander

meer dan 't kostbaarst surrogaat, jij partner onvervangbaar!
Ook al blijft verlangen
van ons beiden voor het andere
dat nooit was, en nimmer zijn zal

HET FEEST DER GEDACHTENIS

O, vroolijk vereenigd, draai het rad
brandende cirkel
verwikkelt de
nacht

Wijd onder zwijgende dennen verzonken in
mijm'ring
ligt vuurwerk
springt asch

van de sterren op handen verregend
Vroolijk gezelschap
is er
iets beters

Een vloot van trotsche galerijen voer naar Spanje, eens —
maar elk schip
bergt droefenis

en elke kapitein graaft in granieten velden
en elke passagier —
en elke lichtmatroos —

En op de vlakte staat een monument —
in 't ledig veld
de laatste Matador

Welaan dan, feestgenooten, laat ons jagen!
Wij grijpen nimmer tevergeefs de wapperende dagen

los touw in de staart
van een vliegend paard

OCHTEND IN VREEMDE STAD

Het wordt al licht — Jehovah!
eere zij uw naam
(die ik nu als lantaarn in stoffig ruim gebruik
hoewel gij god der helle zijt)
nogmaals: het wordt al licht
in weide en in duinland springen scherpe scheeden op
De keien worden los van menschen
schudden hier en daar zoo'n trieste vrucht
als mirabellen in de regen
Want dit vergat ik nog: de nacht bracht regen
maar tusschen morgenlicht en regen is niet veel verschil
tenminste hier niet
Wat zullen we het eerst gaan doen
de veemarkt of maatschappelijkhulpbetoon bezichtigen?
ik heb geen baedeker —
maar stil
het schreeuwen van den wind en hanen is al jolijt genoeg

DE WIND

Huizenhoog — hooger dan huizen
Waait wolkenwind, wolkenvrind, vogelaar

Roofjong, wie wil je ontluisteren?

REFLEX

Klaterende ster van een naam aan de kust:
H a r l i n g e n hangt blikken bord in de lucht.

MELOEN

Zware WATERMELOEN, haast niet
te torsen voor negerkinderen —
ik zou mijn hoofd wel willen bergen in uw
roode rijpe ingewanden.

DE MOEILIJKE SLAAP

Drieduizend, honderdmillioen, onzegbaar aantal, slaapt
In groeven, worstelt om lucht, verbeten in
Pulverend steen, zachte lippen verbloed, slaat
Dan een wervelwind, handen en hoofd, gruis
Grauw, dor, stof, kan zich heffen als rookzuil
Aan poort van woestijnen. Nu onder narcose —
Patiënten, in land van verschrikking, wild grijpen
Licht. Witte zalf voor gewonden: stroomt Morgen uit.

Vernedering —

Mijn god, hier ligt het vóór ons, onaanvaardbaar
last die de schouders wond schuurt, oogen dwingt
het stof te drinken

zie, op een witte weg
van hitte wit-gebrand
één, tien, ontelbaar leger
strompelen

beter ware het dat lachgas
onze oogen roodgeschroeid
het hart verwrongen had
en wij in dronkenschap
uw paden waren afgedanst
O Revolutie!
dan in het snijdend wreede gif, de sneeuw
die in een wolk de hoofden hult
de bloedstroom stillegt

Vernedering — zóó scherp
als nooit iemand voor ons heeft gekend
zegt het machtelooze trillen van de handen

elken keer
opnieuw

ALLE WITTE WEGEN

alle witte wegen
gods
alle witte wegen
zijn makaber
als het kraakbeen
in mijn hoofd

als de witte beenderen
in mijn hoofd
alle witte wegen maken witte wandeling
in het kraakbeen
van mijn hoofd

DESPERATE WERELD

Waanzin van
dansende derwish — gestreept
groen en rood — bont
kleed van Jozef

wereld, houd moed
je bent niet alleen, als de zon
wegdrinkt
de lucht om je schouders

kijk : niet meer alleen —
op de grond plekt lichtblauw
lichtblauw
je tollende schaduw

VERDOOVING

aan A. F.

Jullie — zacht verdronken
zacht gesmeekt van schaduw
op vergeten velden

jullie — in een dekkleed
is het lichter — nevel?
is het zwaarder

dan het spinrag van de droomen
die met jaren vluchten
met de jaren komen

warmer met een andere warmte —
bloemgeur — donker brongoud
in de grond gevangen —

is het lichter — luister van vergeten minnaressen
't verre wenken van uw armen
in een herfstnacht — in een maannacht —

HET CHINEESCHE RESTAURANT

Wij zijn niet zeer romantisch
het is een blauwe kleur die ons niet past
in Hang-To-Lui 't
bami-eten — met bleeke thee, en roode saus

die brandt
En waarom spreken wij van scheepskombuizen — de stille oceaan
blijft ver

van moede oogen — jij
zocht in de donkere schaduw van gezichten
een koude rust
die drenkt het scharren van de munten voor het gokspel

en in de gra-
mofoonmuziek zijn schaterlach tot dit
ook breekt

Ach — nu niet meer
Ik heb mij van uw harlekijns bevrijd
ik heb den schalen trots vergrauwd —
wij beiden zijn van sproken ver

godlof wij zijn*
van sproken ver — die met het geel van mandragor
staan in partijverband

VERZADIGING

Nu deze korst van mijn tevredenheid
gebroken is —
voel ik aan mijn leden
al: de heete modder — zuigend: lava
van verlangen

Zijn de bijen onverzadigd, o god
jij pharizeeër
steek je vinger
in de borrelende brei

en zie of je niet weet
dat koude branden kan
en gene bleeke rotting van het vleesch heet
is —

DES WERELDS RIJKDOM

Want weet, ik kan uw eenzaamheid niet deelen
waar, donker, zuigend naar een afgrond, zeeën
boven anemonen welven — arm'
en zachte roode franje
weerloos als ontredderd vuur onder te zware
lucht in nacht ligt

En niet uw andere kleine lust — verscholen
als het zoete hart van omgestulpte rozen
wij als bijen, dronken
dan — van honing
streeling van het roze vleesch, geborgen
in kom van handen

Zal uw rood' en witte morgen stollen in het
witte bed van schelpen —
maar voor mij is :
al uw kleuren drijven in doorzichtig water
drijven met het licht weg in de grijze vingers
van 't doorzichtig water

Ik wil het vleesch van beenderen snijden
tot een lange stoet van gele schimmen, grijnzend
gaia bewandelt
Aarde! tot uw ribben dreunen van den zwaren gang
van voeten die het bloed uit druiven persen, Aarde! van uw
Ondergang

DE BAAN

Over het licht in de Baan —

Wij die door koude onvast
staan en na een avond

in regen, zoo in de nacht en de schaduws
aan wanden van wind en de sterren, nu in het donker

geleund staan —

zijn in het wijde vat van de wereld
gekomen, het wankelend luchtschip;

wij die zorgvuldig aan rustige vingers
toetsten het gummi van wanden

slaan in een leegte

geruischloos — waar asch zinkt
bruin als een rookgordijn over de lampen

en licht van de Baan —

Straat van garages en schaduws —

INDIAN SUMMER MET CHOPIN

In de bongerd van de zomer
ligt de honing van de laatste warme middag.
Om de kleur en om de zon
speelt iemand Chopin.

Ik sta buiten mij en zie
het barnsteenkleurig bloed op asfalt
van vogelspinnen op wegen in het Westen.
Om de kleur en om de zon —

Ik sta buiten mij en lach
en ik streel het gouden lichaam
en ik kus de mond
van dit verweerd idool : Melancholie.

Om de kleur en om de zon.

ZOOALS DE DOTTERBLOEM

Hart in het bosch van de nacht
Is bij een vijver gebracht
Zag in de donkere poel
Schijnsel van gouden bloem

Schijnsel van gouden bloem
Dof als een dotterbloem
Schaduw die schaduw neemt
Jij die in leven bleef

Jij die in leven bleef
Schoonheid bedrieglijk geeft
Bloem die met slijk zich voedt
Zooals de dotterbloem

Zooals de dotterbloem
Boven bruin water hing
Kroonde een dansend licht
Geilheid die in mij ligt

Kroonde een dansend licht
Vruchtvleesch van rottend geel
Jij die in leven bleef
Geilheid die in mij ligt

Louter van het intellect, dat zich doodwerkt om gevoel te bereiken! Zielig!

ZANG BIJ STERVENDE

Waar gij staat, jaguar.

Gij die de bosschen verliet, en de zwarte
Roes van de dood,
Gij die 't waas van zijn droomen verachtte;

Voor u zong het Noorderlicht. Toen de witte
Zon van het poolijs
Driemaal de dood verdreef; driemaal

De schaal van het doodsvergif kanteld'; in de lichtrose
Kring van uw bloed,
Waar gij wacht, blind en verdoofd, en uw smart

Als een klomp vuur in een oneindige ruimte
Rolt van kim naar kim;
Hemel en hel in uw aderen wegen,

Waar gij wacht, duizelig, jaguar.

En gij wijkt.
Nu wint de
Angst die in lachen begon, in de Groote Stilte
Eindigt.

INHOUD

	Bladz.
Herfst in Amsterdam	5
Vaster dan een rots aan de aarde	7
Laus Sanguinis	8
Herinnering	10
Een gezicht	10
Oogen	11
Vertwijfeling	11
Aan een vijand	12
Koorts	13
Duinwandeling met H.	14
Aarde	15
Apologie voor een ander	16
Judas voor zijn dood	17
Verraad	18
Met de wolven zingen	20
Strofen	21
Dronken schilder	23
De vorigen	24
Alcoof	24
Gesprek	25
Aan den god van de schoonheid	26
Portret	27
Afscheid	28
Het nieuw gezicht	29
Wij leven	30
Introvert	31
De werkplaats	32
De boom	33
Het kind	34
Homo sapiens	35
Het einde	36
Voor een vriend	37

De jaardag . . . . . Bladz. 37
Vuur 38
Bij een nieuwen bundel 40
Tournesol *) 41
Duo 42
Het feest der gedachtenis 43
Ochtend in vreemde stad 44
De wind 45
Reflex 45
Meloen 45
De moeilijke slaap 46
Vernedering 47
Alle witte wegen 48
Desperate wereld 48
Verdooving *) 49
Het Chineesche restaurant 50
Verzadiging 51
Des werelds rijkdom 52
De Baan *) 53
Indian Summer met Chopin 54
Zooals de dotterbloem 55
Zang bij stervende 56

*) Reeds eerder verschenen in „Het Venster".

de Molenaar
Mecklenburglaan 48
Bussum